

Förordning om växtskyddsmedel

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

2006-12-12

Dokumentbeteckning

KOM (2006) 388

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden

Sammanfattning

Det nuvarande växtskyddsmedelsdirektivet (91/414/EEG) reglerar förfarandet för godkännande av växtskyddsmedel. Kommissionen lade i juli 2006 fram ett förslag till förordning om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden, vilket är tänkt att ersätta det nuvarande direktivet. Samtidigt presenterades en tematisk strategi och tillhörande förslag till ramdirektiv för hållbar användning av bekämpningsmedel.

Förslaget till förordning syftar bland annat till att öka skyddsnivån för människors hälsa och miljön. Förslaget syftar även till en ökad harmonisering av vilka medel som ska godkännas inom EU. Det utrymme som idag finns för nationella bedömningar föreslås minskas genom att godkännanden skall erkännas av alla länder inom en zon, där EU totalt indelas i tre zoner.

Sverige har under många år haft strikta miljö- och hälsokriterier för vilka växtskyddsmedel som ska godkännas. På grund av nuvarande EU-regelverk har dock Sverige sedan inträdet i unionen fått godkänna ett flertal växtskyddsmedel som av miljö och hälsoskäl tidigare har varit förbjudna här.

Sverige har under flera år varit drivande för att revidera regelverket om växtskyddsmedel i syfte att bland annat öka skyddsnivån för människors hälsa och miljö. Sverige är i stora delar positiv till kommissionens förslag.

1.1 Innehåll

Förslaget till Europaparlamentet och rådets förordning om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden är tänkt att ersätta nuvarande regelverk för godkännande av växtskyddsmedel, direktiv 91/414/EEG. Enligt nuvarande regelverk skall växtskyddsmedel vara godkända innan de släpps ut på marknaden i en medlemsstat. Godkännanden fattas i varje medlemsstat där medlet skall släppas ut på marknaden. Medlet får bara godkännas om ingående verksamma ämnen är upptagna på den positivlista som är en del av direktivet. Ett verksamt ämne kan tas upp på positivlistan om en riskbedömning visar att det kan antas att de medel som ämnet kan ingå i inte innebär någon risk för hälsa och miljö. En preliminär riskbedömning görs av en medlemsstat efter det att en sökande lämnat in den nödvändiga dokumentationen. Bedömningen diskuteras därefter av medlemsstaterna gemensamt och ett beslut fattas om att ta upp eller inte ta upp ämnet på positivlistan. I dagsläget finns inga fastställda kriterier för vilka egenskaper ett ämne får ha för att vara acceptabelt.

Kommissionens förslag till en ny förordning om godkännande av växtskyddsmedel följer i stora drag det nuvarande regelverket. Under 2001 lade kommissionen fram en lägesrapport¹ om tillämpningen av direktiv 91/414/EEG i vilken ett antal områden utpekades där direktivet skulle kunna förbättras. Med anledning av rapporten anmodades kommissionen av både Europaparlamentet och rådet att lägga fram ett förslag till ändring av direktivet.

Det förslag till förordning som kommissionen la fram i juli syftar bland annat till att förbättra skyddsnivån för människors hälsa och miljö. Förslaget syftar även till att i högre grad harmonisera tillgängligheten för jordbrukare till olika medel. Dessutom vill kommissionen förenkla regelverket och minska administrationen. De viktigare förslagen till förändring jämfört med nuvarande regelverk är följande:

– *Ömsesidigt erkännande av godkännanden.* EU föreslås delas upp i tre zoner inom vilka beslut om godkännanden skall erkännas ömsesidigt. Det innebär att växtskyddsmedel som godkänns inom ett land även skall godkännas i övriga länder inom zonen. De nordiska och baltiska länderna föreslås utgöra en zon.

– *Kriterier för godkännande av verksamma ämnen.* I en bilaga till förordningen föreslås kriterier för godkännande av verksamma ämnen som uppfyller högt ställda krav på skydd för människors hälsa och miljön. Genom att fastställa kriterier ger man också industrin möjlighet att fatta ett väl underbyggt beslut innan de satsar på att utveckla nya verksamma ämnen.

¹ KOM (2001) 444

– *Jämförande bedömningar och substitution.* För vissa utpekade verksamma ämnen skall medlemsstaterna genomföra jämförande bedömningar vid godkännanden av medel och om möjligt byta ut medlen mot säkrare alternativ.

– *Tidsgränser för godkännanden.* För att förkorta tiden från ansökan om godkännande av ett nytt verksamt ämne till att ämnet blir godkänt föreslås strikta tidsgränser för medlemsstaterna och kommissionen.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Den svenska lagstiftningen om godkännande av växtskyddsmedel utgörs främst av 14 kap. miljöbalken (1998:808) och förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel. Den gällande gemenskapslagstiftningen på området (direktiv 91/414/EEG) är införlivad nationellt genom denna lagstiftning. Kommissionens förslag till förordning innebär förändringar av den svenska lagstiftningen, såsom framgår ovan utifrån skillnaderna mellan det nuvarande och det föreslagna regelverket. Förordningar har allmän giltighet, de är bindande för och direkt tillämpliga i medlemsstaterna.

1.3 Budgetära konsekvenser

Enligt förslaget till förordning skall, till skillnad från nuvarande regelverk, safeners, synergister, och tillsatsämnen godkännas och det föreslås gemenskapsregler för hjälpämnen. Detta kommer att innebära ökade arbetsinsatser för såväl företag som medlemsstater. För Kemikalieinspektionens del innebär det uppskattningsvis att ytterligare ett ämne per år skall utvärderas. Myndigheten har i dag möjlighet att ta ut kostnaderna av sökanden för granskning av ämnen.

Prövningen av ansökningar om godkännande av växtskyddsmedel sker generellt i det land där medlet skall sättas ut på marknaden. Införandet av zoner och ömsesidigt erkännande syftar bl a till att förenkla arbetet för medlemsstaterna. Förslaget kan dock på kort sikt väntas öka de administrativa kostnaderna på grund av behovet av samordning mellan medlemsstaterna inom zonen. På längre sikt väntas kostnaderna för riskbedömningen minska.

I förslaget fastställs tidsgränser för handläggningen av ansökningar. I dagsläget tar det betydligt längre tid från det att en ansökan inkommer till ett beslut har fattats än den tid som anges i förslaget. För att täcka kostnaderna för prövningen av ansökningar betalar sökanden en ansökningsavgift som kompletteras med en årsavgift. Till skillnad från prövningen av verksamma ämnen betalas avgifterna till staten. Motsvarande medel anslås till Kemikalieinspektionens verksamhet.

Förslaget till bestämmelser om övervakning och kontroll innebär att detaljerade gemensamma regler om tillsyn skall införas på gemenskapsnivå, motsvarande de som finns i förordningen nr 882/2004 om

livsmedelskontroll. Förslaget väntas innebära en större arbetsbelastning för både tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare. Det är svårt att uppskatta i vilken mån kostnaderna för tillsynen kommer att öka.

2006/07:FPM21

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige välkomnar kommissionens förslag till revidering av regelverket och ser särskilt positivt på att skyddet för miljö och hälsa har stärkts. Sverige har under flera år verkat för att regelverket skall revideras, särskilt i syfte att det skall införas strikta kriterier för godkännande av verksamma ämnen i växtskyddsmedel samt möjlighet till substitution av farliga växtskyddsmedel. Kommissionen har i hög grad gått Sverige till mötes i dessa frågor.

Sverige har bedrivit ett aktivt arbete under lång tid med att minimera riskerna och användningen av växtskyddsmedel. Vi har helt kunnat fasa ut flera typer av växtskyddsmedel inom jordbruket. Istället används alternativa icke-kemiska metoder. Sverige verkar för att regelverket i högre grad skall främja icke-kemiska alternativ till växtskyddsmedel och möjliggöra ett effektivt arbete med att minska riskerna med och beroendet av växtskyddsmedel.

En grundläggande förändring som föreslås är att godkännanden av växtskyddsmedel skall ömsesidigt erkännas av alla länder inom respektive zon, där Sverige tillhör den nordisk-baltiska zonen. Detta minskar kraftigt de hänsyn som för närvarande kan tas till olika nationella jordbruks-, växtskydds- och miljöförhållanden. Sverige ser positivt på införandet av zoner, men anser att hänsyn skall kunna tas till olika nationella förhållanden inom zonen om det behövs för att skydda miljön. Likaså är det viktigt att inte införandet av zoner minskar förutsättningarna för en god tillgång till medel på marknaden.

Sverige verkar även för att de olika förslagen i kommissionens paket om växtskyddsmedel dvs förordningen samt den tematiska strategin och tillhörande förslag till ramdirektiv för hållbar användning av bekämpningsmedel, bättre bör samverka och förstärka varandra för att arbetet med att minimera riskerna och användningen av växtskyddsmedel skall bli effektivt.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ännu har utvecklade synpunkter endast framkommit på delar av förordningen. Förslaget om att EU skall delas in i tre zoner i vilka ömsesidigt erkännande skall gälla är omdiskuterat. Flera MS har pekat på oklarheter i reglerna om samarbetet inom zonerna samt på behovet att ta hänsyn till särskilda nationella förhållanden även inom zonerna, t.ex. för skydd av miljön. Kommissionens förslag till tidsgränser anses av de flesta i vissa fall vara för korta och bör ses över. Många anser även att godkännande av

verksamma ämnen inte skall kunna göras på obestämbar tid. Synen på förslaget om substitution skiljer sig markant mellan olika MS.

2006/07:FPM21

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets inställning är ännu inte känd.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats till en bred krets av svenska aktörer. Remissinstanserna är generellt positiva till kommissionens förslag, särskilt till ambitionen att stärka miljö- och hälsoskyddet. Många anser att förslaget om ömsesidigt erkännande av godkännanden inom varje zon är ett alltför stelbent system eftersom det inte tar hänsyn till medlemsstaternas olika förutsättningar. Flera instanser är oroliga att förslaget om zoner riskerar att innebära att den norra zonen får sämre tillgång till olika växtskyddsmedel. Det framförs även att innovation bör främjas i högre grad och att alternativa strategier och metoder som innebär en lägre risk än nuvarande användning av kemiska växtskyddsmedel behöver utvecklas.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ordförandeskapet avser att på Jordbruksrådet i december 2006 rapportera om hur förhandlingarna har gått i den rådsarbetsgrupp som behandlar förordningen.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 37.2 och artikel 152.4 b i EG-fördraget. Beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet efter medbeslutandeförfarande med Europaparlamentet enligt artikel 251.

3.3 Fackuttryck/termer

Växtskyddsmedel – verksamma ämnen och preparat innehållande ett eller fler ämnen som används för att skydda växter eller växtprodukter mot skadliga organismer eller förhindra verkningar av sådana organismer. Växtskyddsmedel används bl.a. i jordbruk, trädgårdsskötsel samt i viss utsträckning inom skogsbruket och privata trädgårdar.

Safener - ämnen och preparat som tillsätts ett växtskyddsmedel för att eliminera eller minska preparatets fytotoxiska effekter på vissa växter.

Synergister - ämnen och preparat som trots obefintlig eller ringa verkan kan ge verksamma ämnen i ett växtskyddsmedel ökad verkan.

Hjälpämnen - ämnen och preparat som används eller avses att användas i ett växtskyddsmedel eller en tillsats, men som inte är vare sig verksamma ämnen, safener eller synergister.

2006/07:FPM21